

Suunnitelma kiusaamisen ehkäisemisestä ja siihen puuttumisesta, lisveden koulu

Oikeus turvalliseen kouluympäristöön

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu sekä fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa. Oppimisympäristön turvallisuuden edistäminen on osa kouluyhteisön toimintakulttuuria. Se tulee ottaa huomioon koulun kaikessa toiminnassa.

Kuka toteuttaa suunnitelmaa?

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluu kaikille kouluyhteisössä työskenteleville. Väkivalta, kiusaaminen tai häirintä voi olla suora tai epäsuora sanallista tai fyysistä voimankäyttöä tai sosiaalista manipulointia, joka loukkaa ihmisen fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista itsemääräämisoikeutta.

Vaikka perusvastuu kasvatuksesta on vanhemmilla, koulun vastuulla on se, mitä lasten kesken koulussa tapahtuu. Koulun vastuulla on pyrkiä huolehtimaan siitä, ettei kukaan joudu systemaattisen kiusaamisen kohteeksi koulussa.

Mitä on kiusaaminen?

Kiusaamisella tarkoitetaan systemaattista, tahallista ja toistuvaa samaan henkilöön tai ryhmään kohdistuvaa sanallista tai fyysistä kielteistä toimintaa. Kiusaamiselle on ominaista kiusaajan ja kiusatun välinen voimasuhteiden epätasapaino. Tavallista on myös se, että kiusaaminen tapahtuu ryhmässä. Kiusaamisen lisäksi kouluyhteisössä voi esiintyä myös muuta aggressiivista tai väkivaltaista käyttäytymistä.

Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisyn menettelytapa

- Henkilökunnalla on ei-hyväksyvä asenne kiusaamiseen ja väkivaltaan ja valmius puuttua esille tuleviin tilanteisiin. Kaikkeen esille tulevaan kiusaamiseen ja väkivaltaan puututaan eli käytössä on 0-toleranssi.
- Koulun järjestyssäännöt ohjaavat asialliseen ja muita kunnioittavaan käytökseen. Järjestyssääntöjen noudattamista valvotaan ja nuhteluiden ja rangaistusten ohella lapsia ohjataan myönteisiin tapoihin toimia.
- Aikuisten oma malli: miten aikuiset itse toimivat rakentavasti ongelmatilanteissa ja miten kohtelevat toisiaan ja oppilaita.
- Annetaan myönteistä palautetta hyvästä käytöksestä ja huomataan käytöksen parantuminen.
- Välituntivalvonta on riittävä ja se hoidetaan hyvin.
- Kouluilla on sekä oppilaita että opettajia varten KiVa-koulu ohjelman mukainen ohjeistus kiusaamiseen puuttumiseksi. Ohjeistus ja koulun periaatteet kiusaamisen suhteen käydään läpi vuosittain opettajakokouksissa ja muissa henkilökunnan tapaamisissa.

- Luokanopettajat puhuvat omista luokistaan vähintään joka lukukauden alussa kiusaamisesta, antavat siihen liittyvät toimintaohjeet ja rohkaisevat lapsia kertomaan kiusaamisesta. Kiusaaminen otetaan puheeksi lapsen ja vanhemman kanssa jokaisessa arviointikeskustelussa. Kiusaamiseen puuttumisesta kerrotaan vanhempainilloissa.
- Opettaja voi tehdä luokassaan kiusaamiskyselyn tai tästä voidaan sopia koko koulun tasolla.
- Kiusaamisteema ja toisten kunnioittaminen on lukuvuoden mittaan useaan otteeseen esillä päivänavauksissa. Näin ylläpidetään kiusaamisen vastaista asennetta ja tuetaan kiusaamistapausten esille tuomista.
- Terveystarkastuksen yhteydessä terveydenhoitaja kysyy oppilaalta muun hyvinvoinnin ohella kiusaamisesta ja tarvittaessa vie asiaa eteenpäin.
- Kiusaamista ja muuta hyvinvoinnin tilaa seurataan vuosittain hyvinvointiprofiililla

Kiusaamisen vastainen toiminta lisveden koulussa

KiVa Koulu -toiminta lisvedellä sisältää kaikkiin oppilaisiin kohdistuvia *yleisiä toimenpiteitä*, joiden tarkoituksena on ehkäistä kiusaamista, synnyttää hyvää luokkailmapiiriä ja lisätä koulussa viihtymistä. *Kohdennetut toimenpiteet* otetaan käyttöön kiusaamistapausten tultua ilmi ja ne kohdistetaan kiusaamiseen osallistuneisiin ja kiusattuihin lapsiin ja nuoriin, tavoitteena saada kiusaaminen loppumaan.

Kiva-koulu –toimintaan kuuluu:

- opettajille ja muulle henkilökunnalle tiedottaminen koulun Kiusaamisen Vastaisesta toiminnasta heti lukuvuoden alettua
- koulussa opettajat kertaavat luokalleen, miten menetellä kiusaamistapauksissa
- kaikille luokille pidetään lukuvuoden aikana aihetta tukevia oppitunteja
- Lukuvuoden päätteeksi tehdään tilannekartoitus, missä seurataan koulun kiusaamistilannetta
- Kaikkeen esille tulevaan kiusaamiseen puututaan, puuttuminen kuuluu kaikille koulussa työskenteleville
  - Henkilö, jonka tietoon kiusaamisen on tullut, tekee alkuselvittelyn, saattaa asian luokanopettajan /-ohjaajan tietoon ja täyttää *seulontalomakkeen*
  - Jos kyse on satunnaisesta kiusaamisesta tai muusta oppilaiden välisestä erimielisyydestä *luokkien opettajat* keskustelevat osapuolien kanssa.
  - Jos kysymys on toistuvasta kiusaamisesta, joka aiheuttaa kiusatulle pahaa mieltä, ohjautuu asian jatkokäsittely KiVa- tiimille.
- KiVa – tiimi
  - keskustelee kiusatun ja kiusaamisen osallistuneiden kanssa ja kirjaa sovitut asiat KiVa lomakkeille tai tekee muutoin yhteenvedon keskusteluista ja seuraa kiusaamisen loppumista.
  - ohjeistaa luokanopettajaa etsimään luokasta pari tukihenkilöä kiusatulle oppilaalle
  - informoi huoltajia ja luokanopettajaa asiasta ensimmäisten keskusteluiden jälkeen

Jos kiusaaminen ei lopu tai se on erityisen vakavaa

Luokanopettaja kutsuu osapuolet huoltajineen koululle kuulemis- ja selvittelytilaisuuteen. Mukana voi olla Kiva-tiimin edustaja tai muita asiaan liittyviä henkilöitä. Tapaamisessa sovitut asiat kirjataan. Vakavissa tapauksissa voidaan mukaan pyytää poliisin edustaja.

Rangaistuksista sovitaan tilanne- ja tapauskohtaisesti perusopetuslain ja järjestyssäännön mukaisesti.

Osapuolet voidaan ohjata jatkokeskusteluihin kuraattorille, psykologille tai tarvittaessa perheneuvolaan.

Jos KiVa-tiimin ja vanhempien yhteistyön keinoin ei kiusaamista saada loppumaan, on vanhemmilla mahdollisuus kääntyä poliisin puoleen.

Kiusaaminen on **rikollista toimintaa**, kun se täyttää lainsäädännössä rikokselle asetetut tunnusmerkit. Tällaisia ovat mm. *laiton uhkaus, kunnianloukkaus, lievä pahoinpitely ja pahoinpitely*. Lievässä pahoinpitelyssä aiheutetaan toiselle fyysistä kipua, josta ei jää pysyvää jälkeä. Tällaisessa tapauksessa huoltajat tai yli 15-vuotias uhri voivat tehdä tutkintapyynnön poliisille. Pahoinpitely on ruumiillista väkivaltaa, jossa vahingoitetaan toista ja se on ns. virallisen syytteen alainen rikos, josta myös koulu voi tehdä ilmoituksen poliisille (Kiva Koulu Vanhempien opas 2009)

Väkivalta, häirintä- ja uhkatilanteista täytetään raportointilomake. Asiasta tiedotetaan vanhempia ja tarvittaessa otetaan yhteyttä lastensuojeluun.